

ARA COM ARA

CARLES HAC MOR

La manera més radical perquè les teories i les normes introjectades no facin nosa a la llibertat, en art, és improvisar. Això amb el benentès que la improvisació pura no existeix i que quan hi falla la inspiració apareixen els recursos, sempre dolents per a l'art, entre els quals hi ha l'experiència acumulada, l'ofici. Altrament, és evident que en qualsevol pràctica artística que no porti a un succedani d'art hi ha, indefectiblement, algun grau d'improvisació.

La improvisació crida la inspiració i és un requisit indispensable d'aquesta. La llibertat atorgada per la improvisació sorprèn l'artista mateix i confereix al seu art una frescor inaconseguible amb altres mitjans. En gran part, això és així per tal com, en improvisar, hom invoca l'atzar i aquest hi acudeix per enriquir el procés de treball.

Quan hi és barrada la intervenció de l'atzar, l'art es vol acostar a una ciència i a una tècnica exactes i esdevé un simulacre d'art. Les intencions espatllen les obres d'art. La voluntat és enemiga de l'art. La llibertat i, doncs, la improvisació són immanents a l'art, tot i que no suposen cap garantia de res.

Un exemple d'aquesta mena d'art, ho és el de Benet Rossell, així com la seva poesia i les seves improvisacions parateatrals. La llibertat que ell es pren per anar desenvolupant els seus, diguem-ne monòlegs sense traves, fa que aquests es vagin articulant –d'unes maneres sorprenent-

ment personals i irrepetibles– davant els oients.

Aquests, gràcies a la improvisació, tenen el privilegi d'assistir de viu en viu a l'aflorent d'una concatenació –no comparable a res conegut– de raonaments, d'imatges, de narracions, d'anècdotes, en fi, d'un discurs que fa de l'humor reflexiu una via de coneixement màgica.

I tan gran singularitat, si té tanta força és pel fet de ser molt fràgil. A més, és impossible de fer-ne un gènere literari o teatral; no admeten cap fórmula. Es tracta de preliteratura, de metaliteratura i de postliteratura.

Les peroracions de Benet Rossell –que ni tan sols poden ser transcrits sense ser greument desvirtuades–, ell no se les ha plantejades mai com a monòlegs ni com a res. Neixen *ad hoc* i *in situ*, davant el públic, com un impromptu, sense cap preparació prèvia i, per descomptat, sense assajos; i creixen i acaben al cap de poc, però no moren mai, prossegueixen ca-

El poeta Benet Rossell

FRANCESC MELCION

lladament fins que tornen a sorgir algun dia impensat, en algun acte multitudinari, transfigurades en una altra dissertació ben diferent.

Són tot el contrari d'un seguit d'acudits; no tenen res a veure amb cap mena d'enginy, ni verbal ni conceptual; són com un deliri que no ho acaba de ser perquè segregen

un humor ultraracional, al costat del qual la raó fa riure. Només els profetes bíblics són els predecessors de Benet Rossell en l'art de l'oratoria sense brida.

I emparentats tant amb aquests monòlegs com amb el seu art, hi ha els seus poemes, espoletes o restes de tot el desplegament oral ressenyat més amunt, guspires d'un desvari particularíssim que calen foc en el lector.

Atesos els prejudicis, les escales de valor, que tothom té en llegir poemes, podria ser perillós de dir que els poemes de Benet Rossell brollen de la improvisació a ultrança (no pas de l'automatisme en l'accepció surrealista), si no fos pel fet que totes les convencions repressores són arraconades pels poemes mateixos.

Ho podeu comprovar al seu llibre de poemes de carretera i manta que li acaba d'editar Pagès Editors, amb un pròleg, extens, de Lydia Oliva, que, amb una inspiració que se'n emporta, aborda totes les facetes de Benet Rossell.

La poesia de Benet Rossell

EL QUIOSC

DAVID CASTILLO

Archipiélago, número 45.
Editorial Archipiélago.
Castelldefels, 2001.

La revista bimestral *Archipiélago* ha esdevingut un dels espais de reflexió de més qualitat i criteri dels que s'editen al país. Només cal recordar els números dedicats a Sánchez Ferlosio o a la il·lusió democràtica, que són d'antologia. En aquest número, pensadors com Azúa, Savater, Taibo, López Petit, García Calvo i Ignacio Sotelo, entre d'altres, entren en debat sobre el futur de l'esquerra. Els assagistes es qüestionen fins i tot la vigència del terme. En una entrevista, l'historiador Eric Hobsbawm dona el seu punt de vista sobre la situació internacional i defensa l'illa de la utopia d'Oscar Wilde. També sobre la reformulació entre esquerra i dreta es presenta un interessant text d'Ulrich Beck. J.M. Naredo es mostra especialment crític amb el que ha quedat de l'herència del PSOE, fragment del llibre que editarà pròximament Anagrama.

Abel Paz

Llunàtic. Número 2. Adrià Grandia. Apartat Correus 398. El Vendrell, 2000.

El fanzine *Llunàtic* presenta el seu segon número combinant la creativitat i el periodisme i recuperant alguns materials perduts en la nit del temps com una entrevista amb el poeta Leopoldo María Panero, apareguda a l'enyorada revista *Star* el 1976 en què es repassa la seva vinculació a les drogues, la relació amb la bogeria, el sexe i la literatura i, també, aspectes autobiogràfics com els que vam poder veure a l'impactant film de Jaime Chavarri *El Desencanto*. També es recull una xerrada de l'historiador i activista anarquista Abel Paz, biògraf de Durruti, que manté el seu posicionament contra la política i els sindicats, així com el rebuig a la religió i a la manipulació televisiva. A propòsit de la pel·lícula de Guy Debord *In girum imus nocte consumimur igni*, es recuperen alguns fragments d'un dels textos clàssics del situacionisme.

ENIGMÍSTICA

El tema de l'AVE

MÀRIUS SERRA

MariusSerra@verbalia.com

Ja s'ha gastat molta tinta al voltant del famós tren d'alta velocitat d'incert finançament. Fins i tot la polèmica econòmica ha baixat a l'arena lingüística per discutir sobre la conveniència de dir-ne AVE (marca registrada pel cofoi govern nacionalista de Madrid), TGV (com a França) o fins i tot TAV (perquè la velocitat és més alta que no pas gran, entre nosaltres). Afers ferroviaris al marge, el tema de l'AVE té una llarga tradició poètica basada en la felicitat coincidència bifront entre aquesta salutació angèlica i la mare de la humanitat segons el relat bíblic. En la poesia religiosa antiga era freqüent que els autors anomenessin Maria "la nova Eva", tot relacionant els bifronts AVE i EVA. De la mateixa manera

que Roma va ser coneguda com la capital de l'amor per raons de simetria lletrada, la salutació mariana Ave capgira el nom de la primera amant de la casa Apple.

HIMNE MEDIEVAL

La segona estrofa d'un conegut himne medieval, d'autoria incerta però sovint relacionada míticament amb Sant Bernat, fa bandera d'aquesta troballa: "*Sumens illud Ave / Gabrielis ore, / funda nos in pace, / mutans Evae nomen*". Fa uns mesos Manuel Casanoves i Casals (Vic) va tenir l'amabilitat d'enviar dues traduccions catalanes d'aquesta estrofa. Ara que les rellegeixo després de la polèmica desfermada pel finançament de l'AVE, veig que s'aproximen de forma inquietant al segle XXI: "Puix vós l'Ave acceptant / que us

duu sant Gabriel / el nom d'Eva mudeu, / vulgueu dar-nos la pau". Cadascú ja farà les elucubracions pertinents (s'escalfarà els Cascos) per atorgar una identitat actual a sant Gabriel, però el paral·lisme sembla clar i no és gaire forçat. En tot cas Casanoves també adjunta una antiga estrofa castellana on fins i tot trobem la paraula *ministro*. Aquí el joc de simetries se sofistica en rebre un tercer element anagramàtic: el *Vae* (nom amb què el poeta designa la maledicció del pecat original): "AVE sois, EVA trocada, / sin el VAE de aquella pena. / ¿Cómo os dirá *gratia plena* / quien os cree maculada? / Si lo dice la embajada / del ministro celestial / [...] Sois concebida, María, / sin pecado original".

El primer dels bifronts da-

tats és atribuït a Ciceró. En un escrit a un amic, va camuflar-lo com un petit enigma: "*Legendo metulas imitabere cancrum*" (si llegeixes a la manera dels crancs *metulas*... et saludaré: *salutem*). El bifront no suscita l'atracció brutal del palíndrom, però sovint també provoca admiració (Serrat-Tarrés). Fa unes setmanes, després d'una conferència als alumnes d'humanitats de la UPF, se'm va acostar un estudiant de nom profètic per comentar-me que escrivia palíndroms. Li vaig preguntar com i quan havia descobert aquesta faceta tan oculta de l'escriptura i la seva resposta em va deixar bocabadat, perquè es tractava d'una vera epifania. Li va passar, quan encara era un adolescent, durant la campanya electoral de les primeres eleccions generals que va guanyar el PP. Anava pel carrer tranquil·lament i es va adonar, sense proposar-s'ho, que l'eslògan del PP (Soluciones) tenia una lectura inversa una mica pujada de to (seno I culos). Allò el va impressionar tant que es va fer verbívor. No m'estranya gens. Ave, Isaías!